

Gerechtigheid en Vrede

Werkcahier

Werkgroep FDNSC – MSC 2009 - 49

ZUSTER ESTHER BEDANKT.

Het overlijden van zuster Esther betekent een groot verlies voor ons, want ze was een trouw en toegewijd lid van onze werkgroep. We voelen ons overrompeld en geschokt door haar onverwacht heengaan.

Zuster Esther was een zeer betrokken en sociaal voelende vrouw, zowel in de kleine kring van haar directe omgeving alsook in groter verband. Ze had een uitgebreid netwerk om zich heen tot stand gebracht, waardoor ze allerlei mensen en activiteiten met elkaar in contact wist te brengen en zo functioneerde ze als schakel. Ze was nog lang niet uit gewerkt en hoopte nog veel te kunnen doen, maar daar is echter totaal onverwacht een einde aan gekomen. We zullen haar node missen.

We kunnen haar alleen nog maar dankbaar zijn voor alles wat ze heeft gedaan en betekend.

Dat ze mag voortleven in de vrede van Christus .

Jacques Alkemade msc

Leden van de Werkgroep Gerechtigheid en Vrede:

Jacques Alkemade msc (voorzitter)
Winifred Finn
Piet van Mensvoort msc
An Peeters fdnsc
Kees Vergouwen msc

Correspondentie adres:
Piet van Mensvoort
Bredaseweg 204A
5038NK Tilburg

Website: www.misacor.nl > Werkcahier
e-mail: missieprocuur@misacor.nl

BOEDDHA in Nederland

Velen van ons herinneren zich nog de tijd dat er in de huiskamer 'n Heilig Hartbeeld stond, en 'n beeld van Maria met Kind. Tegenwoordig kun je verrast worden door 'n Boeddhabeeld; en dan niet alleen binnen in huis, maar evengoed buiten in de tuin.

Terwijl Wegkruisen en Mariakapelletjes nog vaak in ere worden gehouden heeft toch ook Boeddha 'n plaats gevonden in Nederland. Je kunt geen tuincentrum meer binnen gaan of 'n Boeddhabeeld kijkt je aan; lachend of mediterend, en steeds rustgevend.

Is dit alles een teken dat mensen spiritualiteit zoeken?

Toch kennen de meeste mensen de betekenis van hun Boeddhabeeld niet, zoals ook veel mensen de betekenis niet kennen van het sierkruisje dat ze dragen.

Ook de belangstelling voor de Dalai Lama tijdens zijn bezoek aan Nederland, begin juni, laat zien dat het Boeddhisme populair is. Hij ontmoette minister Verhagen in een kerk in Den Haag, op die manier werd benadrukt dat het gesprek een religieus en geen politiek karakter had.

In **Golfslag**, 'n publicatie van de Unie van Religieuzen in Vlaanderen, schreef André Claessens msc een artikel over het Boeddhisme wat we hier ('n beetje aangepast) overnemen. Want het Boeddhisme heeft zijn plaats ingenomen in de interreligieuze en inter-levensbeschouwelijke dialoog van onze tijd.

De Werkgroep

HET BOEDDHISME: EEN KENNISMAKING

I. DE STICHTER

- *Gautama*

De wieg van wat de Europeanen het Boeddhisme hebben genoemd, staat in India. In een gebied ten noorden en ten zuiden van de 300 km lange lijn tussen de huidige steden Allahabad en Patna aan de Ganges, liggen de plaatsen waar Siddharta Gautama, de latere Boeddha, werd geboren, waar hij de verlichting bereikte, waar hij zijn eerste volgelingen ontmoette, waar hij zijn rede hield over de vier edele waarheden en het achtvoudige pad, en waar hij, volgens de traditie op 80-jarige leeftijd, overleed.

Gautama stamde uit een adellijke familie. Zijn vader heerste als grootgrondbezitter over de clan. Volgens de overlevering stond zijn moeder Maya bij de geboorte onder een boom en kwam het kind uit haar zijde. Een andere legende vertelt dat Gautama op een wonderbare wijze zou ontvangen zijn, namelijk via bevruchting door een witte olifant. Nog altijd volgens de overlevering kwam bij zijn geboorte een ziener, Asita, hem een toekomst voorspellen als 'wereldheerser' of 'wereldverlichter'. De vader creëerde voor zoonlief de best mogelijke levensomstandigheden. Geen luxe was te veel om hem van de geneugten des levens te leren genieten en om het lijden voor hem verborgen te houden. Gautama trouwde met Yasodhara, een beeldschone prinses, en ze kregen een zoon Rahoela.

Er bestaat geen biografie die op onaanvechtbare verklaringen van ooggetuigen berust. Recent onderzoek heeft aangetoond dat we alleen weten dat Gautama leefde vóór Asoka, die waarschijnlijk rond 268 vóór Christus tot keizer werd gekroond. In vele boeken zal men echter zijn leven situeren tussen 566 en 486 vóór Christus. Er bleven ook geen documenten uit die tijd bewaard. Er is wel een mondelinge overlevering die werd opgetekend in de oudste toegankelijke geschriften: de *Palicanon*, tweemaal zo omvangrijk als de Bijbel, en andere gezagvolle geschriften waaronder de *Sutta pitaka*, de korf van onderrichtingen, een korf met een vijfdelige verzameling leerredenen

of *sutta's* die aan de Boeddha worden toegeschreven en die de voornaamste basis vormen voor de geschiedenis en de leer. Over de historische betrouwbaarheid van de getuigenissen lopen de meningen uiteen.

- *De Boeddha*

Was er tijdens zijn leven interesse voor zijn leer maar minder voor zijn persoon, dan kwam enkele eeuwen na zijn dood de persoonlijkheid van Gautama meer in de belangstelling. Er ontstonden ook geschriften die hem bovenaardse eigenschappen toeschreven, en vrome legenden vertelden wonderbaarlijke gebeurtenissen uit zijn leven. We kunnen deze situatie vergelijken met de soberheid van de evangeliën als het gaat over de persoon van Jezus en al de 'mirabilia' die wij ontmoeten in wat men de christelijke apocriefe geschriften van de Bijbel noemt.

Populairder dan de *Sutta pitaka* (de korf van onderrichtingen) wordt de *Lalitavistara* (de omstandige beschrijving van het Spel). Daarin wordt het aardse leven van de Boeddha voorgesteld als het spel van een bovenaards wezen. Deze legenden speelden een belangrijke rol in de kunst en de vroomheid, en verwierven 'n eigen authenticiteit.

De uitgestrekte domeinen van het paleis waren het natuurlijk milieu waar Gautama opgroeide. Rond zijn 24^e levensjaar zou hij door een wagenmenner buiten dit gebied zijn mee genomen. Zo zag hij een ouderling, een zieke man, een lijk en een ascet. Dit leidde tot een grote ommekeer in zijn leven, voor het eerst beseftte hij dat ook hij niet aan het lijden zou ontkomen. De losbandigheid van de paleisdienaren en het probleem van het lijden dat hij ontdekte, maakten dat hij in de nacht opstond en vrouw en kind verliet om een zwervende bedelaar te worden. Hij bezocht verscheidene wijzen om een antwoord te vinden, geobsedeerd als hij was door het probleem van het lijden. Hij ondervroeg Brahmanen en een yogaleraar, maar niets bracht hem vrede. Ook de extreme ascese bracht geen uitweg. Dan ging hij naar Gaya, gelegen aan de Ganges, waar 'n Vishnoetempel was. Hij zette

zich neer onder 'n vijgenboom, de *bodhiboom* of de boom der verlichting. Hij zou er blijven tot hij de hoogste wijsheid bereikt had.

Op een nacht overkwam hem wat hijzelf de 'verlichting' of het 'ontwaken' heeft genoemd. Toen werd hij de Boeddha. De eerste vier weken die volgden op deze 'nacht der verlichting', probeerde de god van de dood, Mara, de concentratie van de Boeddha te doorbreken. Hij stelde hem als uiteindelijke verleiding voor dadelijk het *nirwana* te betreden. Maar dan besepte de Boeddha dat de 'verlichting' niet voor hem alleen was bedoeld. Volgens een andere legende gebeurde dat na tussenkomst van de godheid Brahma Sahampati, die hem aanmaande om de nieuwe leer van bevrijding aan de onwetenden te gaan verkondigen.

II. DE LEER

Wat houdt die leer in?

Zo eenvoudig als het is om moslim te worden, zo eenvoudig is het ook om zich te bekennen tot de leer van Boeddha:

"Ik neem mijn toevlucht tot de Boeddha. Ik neem mijn toevlucht tot de leer. Ik neem mijn toevlucht tot de gemeente."

Maar om dit te verwezenlijken moeten alle krachten van hart en verstand gemobiliseerd worden.

- *De Vier Nobeles Waarheden*

De aanzet is niet het vragen naar het bestaan van God of de schepping, maar de ontsteltenis over de alomtegenwoordigheid van het lijden van de mensen, dat is het uitgangspunt. De vier nobele waarheden zijn er om inzicht te verwerven in de aanwezigheid, de oorzaak, de oplossing en het voorkomen van het lijden.

Te weten:

- *Er is lijden en ontevredenheid in het leven.*
- *Er is een oorzaak voor het lijden: het verlangen.*
- *Er is een einde aan het ontstaan van verlangens door het behalen van de verlichting.*
- *Er is een weg naar verlichting: het achtvoudige pad.*

- *Het Achtvoudige Pad Als Gids*

- ~ Het *juiste inzicht* slaat op de fundamentele waarheid dat alles lijden is. Dat lijden wordt veroorzaakt door het verlangen naar persoonlijk voordeel. Het kan slechts overwonnen worden door het volgen van het achtvoudige pad.
- ~ De *juiste gedachte* of aspiratie betekent afstand doen van alle verlangens, hebzucht of woede.
- ~ De *juiste spraak* gaat om het vermijden van leugens, loze woorden, beledigende taal en dubbelzinnigheid.
- ~ Het *juiste gedrag* wordt gekenmerkt door eerbied voor alle leven en het tonen van barmhartigheid zonder winstbejag of eerzucht.

Vijf voorschriften (de 5 geboden) zijn van toepassing:

- niet moorden
 - niet stelen
 - niet liegen
 - geen onkuisheid doen
 - en geen alcohol drinken.
- ~ Het *juiste levensonderhoud* wil dat we er een rechtschapen levenswandel op na moeten houden.
 - ~ De *juiste inspanning* houdt in dat we de deugden ontwikkelen en de verlangens beteugelen.
 - ~ De *juiste bedachtzaamheid* is een houding van zelfonderzoek en zelfkennis waarmee we de toestand van half bewustzijn kunnen overstijgen om tot het volle bewustzijn te komen.
 - ~ De *juiste concentratie* verwijst naar de techniek van yoga, waardoor we ons kunnen wijden aan het bewaren van de geestelijke rust.

De nieuwe leer vond het meeste bijval bij de kaste van de Kshatryas (krijgers) waartoe Gautama zelf had behoord. Er wordt ook vermeld dat de Boeddha met nogal wat tegenkating had af te rekenen, omdat er economische en sociale ontwrichting kwam als jonge mannen zich 'bekeerden', op die manier hun vrouw tot 'weduwe' maakten en de bejaarden aan hun lot overlieten.

Ook de Brahmanen waardeerden niet dat de Boeddha geen belang hechtte aan een aantal van hún leerstellingen en praktijken, zoals het slachten van offerdieren en de vergiffenis van zonden door rituele wassingen.

Hij ondergroef ook hun machtspositie en had een afkeer voor hun eigenwaan. Sommigen zien hier een gelijkenis met de relatie tussen Jezus van Nazareth en het officiële Jodendom rond de tempel van Jeruzalem.

- *De Kijk Op De Mens*

Hoe ziet de Boeddha de mens?

In de westerse filosofie gaat men er meestal vanuit dat er een blijvende kern is in de mens. Aan de Boeddha wordt een onderricht toegeschreven over het 'nietzelf' (*an-atman*). Er bestaat volgens hem geen waarneembaar element dat het 'zelf' (*atman*) kan genoemd worden. Er is geen blijvende kern in de mens, er zijn uitsluitend voortdurend veranderende zijnelementen, en elke verandering leidt tot een nieuwe en steeds vergankelijke zijnstoestand. Daardoor stelde hij zich op tegenover de Brahmanen die in het '*ik-atman*' het ultieme wereldprincipe zagen, gelijk aan het *Brahman*, de uiteindelijke grond van alles wat bestaat.

Voor de Boeddha bestaat de mens uit vijf elementen:

- *het lichaam (ook de buitenwereld)*
- *het gevoel van genot of onbehagen*
- *de waarnemingen berustend op het onderscheid der dingen*
- *de levensdrift en scheppingsdrang*
- *en het bewustzijn.*

Het 'zelf' is niet een van deze elementen. De Boeddha leert de onbestendigheid, de vergankelijkheid, de niet-waarneembaarheid en de overgang uit de stroom van dit leven naar wat in het Sanskriet het *nirwana* (uitdoven, uitwaaien, uitblussen) heet. Slechts wanneer de mens ervan overtuigd is dat het 'ik' geen werkelijkheid is maar slechts schijn, kan hij er ook van overtuigd worden aan zijn 'ik-betrokkenheid' te verzaken.

Voor de hindoes wordt de wedergeboorte afgeleid van het bestaan van een onverwoestbaar 'zelf' (*atman*). In het Boeddhisme is de wedergeboorte op het karma gebaseerd, namelijk dat iedere daad vrucht of *karma* is.

Karma is de oorzaak van de wedergeboorte of kringloop der verschijningsvormen (*samsara*). Dit is evenwel geen reïncarnatie, want het is niet hetzelfde individu dat opnieuw geboren wordt. Het *nirwana* is de uitdoving van de verlangens en het einde van de wedergeboorten. Het niet-weten is overwonnen. Over wat deze uiteindelijke toestand van uitgeblust zijn betekent lopen de meningen van de geleerden uiteen en ieder schijnt zijn mening met woorden van de Boeddha te kunnen staven.

- *Een Atheïstische Religie ?*

De Boeddha wordt *de leraar van goden en mensen* genoemd. Hij was zeker vertrouwd met de Hindoegeschriften Veda's en Upanishads, maar beschouwde de goden van het toenmalige Indië niet als eeuwige, onvergankelijke wezens, want ook zij waren onderworpen aan *samsara*, de kringloop der verschijningsvormen. Boeddha verkondigde zijn leer als een weg die zelfs door de goden moest worden gegaan als zij het *nirwana* wilden bereiken. Het godsbegrip van de theïstische godsdiensten past niet in deze leer maar wordt er ook niet door bestreden.

Misschien kunnen we nog het best als volgt concluderen: *'Boeddha hunkerde zozeer naar de verlossing van het lijden, zowel voor zichzelf als voor zijn medemensen, dat hij alle vragen die niet direct nuttig leken om het lijden te overwinnen, uit de weg is gegaan. Een gelijksoortige houding vinden wij terug bij de grote Chinese wijsgeer*

Confucius (ca. 551-479 v. Chr.), die Boeddha's tijdgenoot was en wiens leer eveneens miljoenen heeft beïnvloed gedurende meer dan tweeduizend jaar. Hij was zozeer geobsedeerd door politieke en maatschappelijke problemen dat hij eveneens vragen omtrent de goden en het hiernamaals ontweek, omdat zij niet direct konden helpen om de hem dringendst lijkende oplossingen te vinden.

III. SOORTEN BOEDDHISME

Dat er binnen het Boeddhisme een grote verscheidenheid aan stromingen bestaat was duidelijk te zien op de prachtige tentoonstelling *Boeddha's glimlach - 1600 jaar boeddhistische kunst in Korea*. Deze tentoonstelling liep in het Paleis voor Schone Kunsten in Brussel. Wat daar getoond werd, was nog slechts een van de vele invullingen die in de loop der tijden aan het Boeddhisme zijn gegeven. De Boeddha had wel een *sangha* (gemeenschap) gesticht, maar geen opvolger aangewezen, en er was al evenmin zoiets als een hiërarchie of een leergezag. Zo is het niet verwonderlijk dat er verschillende stromingen ontstonden, die ook 'voertuigen' worden genoemd. Dat komt omdat de Boeddha zijn leer met een voertuig (*yana*) had vergeleken. In een parabel vertelde hij hoe de mens gebruik maakt van een vlot om een rivier over te steken. Zodra hij echter de andere oever bereikt, verliest het vlot zijn belang.

- *Hinayana of 'Het Kleine Voertuig'*

Hinayana of het 'kleine voertuig' is de oudste stroming binnen het Boeddhisme en noemt zichzelf *Theravada* of de 'leer van de ouderen'. De *Theravadin* zijn ervan overtuigd dat hun verkondiging en levenswijze het dichtst bij de Boeddha staan. De *Theravadin* vereren hem niet als een goddelijk wezen en leggen alle nadruk op de *vier nobele waarheden* en het *achtvoudige pad*. Voor hen is de historische mens Gautama - de latere Boeddha - in het *nirwana* 'uitgeblust'. Alleen *de verlichting* die hem te beurt is gevallen, is essentieel. De *Theravadin* willen door meditatie tot een dieper inzicht in deze waarheden komen. Het gaat hier feitelijk om een monniken-nonnen-Boeddhisme, dat vooral verspreid is in Sri Lanka, Birma, Thailand, Laos, Cambodja en Vietnam.

De Theravadageschriften bevatten de drie *pitaka* of korven, te weten:

- de *hinaya* of 'discipline', met de leefregels van de gemeenschap
- de *Abhidhamma* of 'hogere leer', met filosofische en psychologische analyses

- de *Sutta*, die 'draden' of 'verzen' bevat met gesprekken en verhalen aan Boeddha en anderen toegeschreven, met onder meer het oudste handschrift *Dhammapada* of 'pad van de leer', bestaande uit 400 verzen moreel en religieus onderricht.

Een voorbeeld van de verzen die de monniken uit het hoofd leerden:

Doe de boosheid weg, zweer zelfzucht af overwin elke binding.

Geen lijden beroert wie niet gebonden is aan naam en vorm, die niets het zijne noemt...

Overwin boosheid door wat geen boosheid is, kwaad door goed.

Overwin de vrek door goedgeefsheid en de leugenaar door waarheid.

- *Mahayana of 'Het Grote Voertuig'*

Deze stroming richt zich eerder tot de massa. Hier zijn veel plaatsen voorzien op het vlot naar de andere oever. Het Mahayana-Boeddhisme heeft een leer ontwikkeld die wellicht niet zomaar van de Boeddha afkomstig is. Hier is elk mens een *bodhisattva*, een potentiële Boeddha. Een *bodhisattva* richt zich helemaal op de *verlichting*, maar stelt zijn eigen *nirwana* uit om andere lijdende schepselen te helpen.

In de Mahayana-stroming is er niet één Boeddha, maar een hele reeks Boeddha's en *bodhisattva's*.

Zo is *Maitreya* bijvoorbeeld de Boeddha van de toekomst. De gelovigen bidden om wedergeboren te mogen worden als hij komt, zodat zij zijn onderrichtingen kunnen horen en erbij kunnen zijn als hij de verlichting bereikt.

De voornaamste *bodhisattva* is Avalokiteshvara, de 'heer die uit medelijden neerziet'. Deze *bodhisattva* was een voorbeeld van zelfopoffering en medelijden.

Het Mahayana-Boeddhisme heeft een ruime weerklank gevonden bij de volken van Nepal, Tibet, China, Korea, Japan en Vietnam. Tegen de tijd dat de leer zich in deze landen verspreidde, was ze zo goed als verdwenen in de bakermat India.

- *Vajrayana of 'Het Diamanten Voertuig'*

Dit is de naam die in Zuidoost-Azië en Tibet gegeven wordt aan het boeddhistische *Tantrisme* dat in Noord- en Oost-India tot ontwikkeling is gekomen.

Hier wordt de nadruk gelegd op de methodiek om tot verlossing te komen. Die methodiek staat beschreven in *tantra's*, een soort handleidingen. Het komt erop neer dat het universum vervat ligt in het menselijk lichaam en dat we door een goed gebruik ervan ook redding kunnen vinden.

In deze stroming komen naast Boeddha's en *bodhisattva's* nog andere goden en godinnen voor. Aan de godin Tara bijvoorbeeld werd de rol toebedeeld de gelovigen over de rivier van de zielsverhuizing te helpen. In de seksuele 'mystiek' van het *Vajrayana* werden de Boeddha en vrouwelijke en mannelijke goden vereerd door de seksuele vereniging. Het moet ons niet verwonderen dat in de boekhandels boeken over het *tantrisme* het meest populair zijn en terug te vinden zijn bij alles wat lichaamscultuur betreft, vaak naast de befaamde *Kamasoetra*.

- *Tibetaans Boeddhisme*

Tibet komt vaak in het nieuws wegens de strijd van de Dalai Lama en van het *lamaïstisch Boeddhisme*. Dankzij dit lamaïstisch Boeddhisme blijft er nog wat over van de Tibetaanse identiteit, na bijna 60 jaar bezetting door China en de verplaatsing van het spirituele centrum met de Dalai Lama naar Dharamsala in Noord-India.

Lama's, een soort kloosteroversten, worden in Tibet beschouwd als incarnaties van een hemels wezen en de Dalai Lama is de incarnatie van de bodhisattva Avalokiteshvara die de compassie van alle Boeddha's belichaamt. (zie blz 11 onderaan)

- *ZenBoeddhisme*

In de woordenboeken lezen wij dat zen de Japanse uitspraak is van het Chinees *tsj 'an*, in het Sanskriet *dhyana*, wat meditatie betekent. In deze stroming voeren de lichamelijke en geestelijke discipline, verkregen door meditatie, naar de *verlichting*. Als historische stichter wordt de monnik Boddhidharma genoemd, die vanuit India naar China reisde (ca. 520 na Chr.) en daar tot de verlichting kwam. Nadien verspreidde deze

stroming zich in Japan waar het zenBoeddhisme vooral de weg wees aan de samoeraikrijgers.

Karakteristiek is dat zen wel de geschreven bronnen bestudeert, maar vooral belang hecht aan de overdracht van wijsheid van leraar op leerling. Wie zen wil leren, gaat naar een klooster en is onvoorwaardelijk trouw aan de zenmeester. Die geeft aan zijn leerling een *koan* (een spreuk) waarover deze moet mediteren. Bij de meditatie kan de leerling zich laten helpen door de beheersing van de ademhaling. Daarbij wordt vaak gebruik gemaakt van yogatechnieken.

De vier grondstellingen luiden:

- niet op woorden en letters steunen
- bijzonder inzicht verwerven zonder traditie
- onmiddellijk naar de ziel van de mens wijzen
- de menselijke natuur begrijpen en Boedha worden.

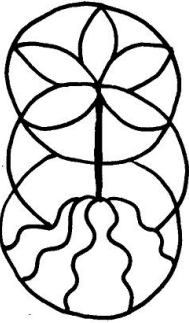
IV. MONNIKEN EN NONNEN

De beelden zijn welbekend: saffraangele gewaden en kaalgeschoren hoofden, vrouwen en mannen die minstens enkele jaren van hun leven in de *sangha* doorbrengen. Vrouwelijke sangha's zijn wel minder talrijk. In *De Godsdiensten van de wereld* schrijft G. Parrinder: "*In plaats van een filosofisch systeem op te bouwen of theoretische*

beschouwingen te houden om de raadsels van het leven te verklaren, gaf de Boeddha er de voorkeur aan om praktische richtlijnen voor het leven te geven. Zijn onderricht was eerder ethisch dan filosofisch, ook al was het dan een wereldverzakende, in de eerste plaats voor monniken bedoelde ethiek."

De kloosters zijn dan ook legio en de monniken vaak heel jong.

Hindoeepriesters zijn getrouwd, maar van boeddhistische monniken wordt een celibatair leven verwacht. Nadat Gautama de verlichting kende, werd er al vlug een monnikengemeenschap gevormd. De eerste leek die bekeerd werd, zou de woorden van het drievoudig juweel uitgesproken hebben: *"Ik neem mijn toevlucht tot de Boeddha, ik neem mijn toevlucht tot de leer, ik neem mijn toevlucht tot de monnikenorde."* Deze woorden van de drievoudige toevlucht worden door veel boeddhisten nog dagelijks uitgesproken, ook door niet-monniken.

We herinneren eraan dat de Boeddha stelde dat de begeerte of het verlangen de oorsprong is van het lijden, in zover ze de mens ertoe drijft de werkelijkheid anders te willen zien dan ze feitelijk is. En het lijden kan slechts opgeheven worden als we bereid zijn het zo grondig mogelijk aan te pakken. Om aan de onvolmaaktheid van deze wereld te ontsnappen, vroeg Boeddha van zichzelf en zijn volgelingen de bereidheid zich zonder eigen bezittingen en familie toe te vertrouwen aan de *sangha*, de groep. Alleen het bezit van een bedelnap en monnikenkleed is gewenst om zich niet te hechten en zich met het enig noodzakelijke bezig te houden.

Van Santideva, een boeddhistische monnik uit het midden van de 7^e eeuw en bodhissattva, is deze tekst bekend:

"Ik hoop heel het lijden van alle wezens te kunnen opheffen.

Ik zou een geneesmiddel willen zijn voor de zieken, hun arts en helper tot er geen ziekte meer bestaat.

Ik zou de brandende pijn van honger en dorst willen blussen met regens van voedsel en drank.

Ik zou zelf drank en voedsel willen zijn ten tijde van de hongersnood aan het einde van een wereldtijdperk.

Ik zou een onuitputtelijke schat willen zijn voor de behoeftigen en hen willen bijstaan met allerlei vormen van hulpverlening. (...)

Ik wil een beschermer zijn voor hen die onbeschermd zijn, een leider voor hen die op reis zijn, een vaartuig, dam of brug voor hen die de andere oever willen bereiken, een lamp voor hen die licht nodig hebben, een bed voor hen die behoefte hebben aan een rustplaats en een slaaf voor allen die een slaaf nodig hebben ...

Totdat allen van pijn verlost zijn."

Vele religieuzen van actieve of contemplatieve signatuur zullen zich herkennen in dit ideaal van mededogen en het inlevingsvermogen ten aanzien van de mens en van alles wat leeft. De meditatie mag dan weer een oefenplaats worden om deze houding van onthechting te verwerven. Daardoor wordt er ruimte gemaakt voor de anderen en voor het andere.

9

V. MONASTIEKE INTERRELIGIEUZE DIALOOG

Het is dan ook niet verwonderlijk dat het vooral monniken zijn die zich sterk engageren in de Monastieke Interreligieuze Dialoog (MID). Inzonderheid met het zenBoeddhisme waren er in de periode 1979-2005 jaarlijkse uitwisselingen. Waar het aanvankelijk slechts ging over een uitwisseling over gemeenschappelijke praktijken, bracht de praktijk van de dialoog de benedictijnen tot een uitwisseling over het wezen zelf van de religieuze traditie waarin die praktijken geworteld zijn.

Het belang van deze ontmoeting kan moeilijk overschat worden. Al in het begin van de 20e eeuw verwoordde Romano Guardini het als volgt:

"Slechts één is er die ons op de gedachte zou kunnen brengen hem in de nabijheid van Jezus te plaatsen: Boeddha. Deze man is een groot mysterie. Hij staat in een schrikwekkende, bijna bovenna-

tuurlijke vrijheid en tegelijkertijd heeft hij een goedheid die machtig is als een wereldkracht. Misschien zal Boeddha de laatste zijn met wie het christendom zich zal dienen te meten. Welke betekenis hij in christelijke opzicht heeft, is nog door niemand gezegd."

Wat de meditatie betreft, zijn er ongetwijfeld heel wat christelijke religieuzen en leken die de transcendentale meditatie of yoga beoefenen. Zodanig zelfs dat de Congregatie voor de Geloofsleer deze trend opmerkte en op 15 oktober 1989 een brief richtte aan de bisschoppen om hun betrouwbare criteria op leerstellig en pastoraal vlak aan te bieden inzake "Enige aspecten van de christelijke meditatie"

Zonder niet-christelijke methoden a priori af te wijzen, spreekt uit de brief de grote bekommernis om de specifiek christelijke weg van vereniging met God veilig te stellen, waarin Christus 'incontournable' is (waarin men niet om Christus heen kan).

"Met de huidige verbreiding van oosterse meditatiemethoden in de christelijke wereld en in de kerkgemeenschap, staan wij tegenover een nieuwe poging, niet vrij van gevaren en dwalingen, om christelijke en niet-christelijke meditatie te vermengen. (...)

Weer anderen schrikken er niet voor terug om het absolute, los van enig beeld of begrip - zoals het eigen is aan de theorie van het Boeddhisme - op één lijn te stellen met de majesteit Gods, die in Christus geopenbaard is en die uitstijgt boven de eindige werkelijkheid. Met dat doel maken ze gebruik van een 'theologia negativa' die uitstijgt boven elk inhoudelijk spreken over God en die aldus ontkent dat aardse werkelijkheden een teken zouden kunnen zijn dat naar de oneindigheid van God verwijst. "

André CLAESSENS msc